

KÉPERNYŐ A riport átütő győzelme

A heti műsor gazdag választékát böngészve első pillanatban azt hihetnénk: most nem volt hiba az arányokkal. Az irodalmi „alapanyagból” készült tévéjátékok száma nagyjából megegyezett az érdekes témájú, hosszabb lélegzetű riporfilmek számával. De nem bomlik-e meg így az egyensúly? A lengyel film (Prus novellájának tévéváltozata, az Antek) nem elfelejtett, de elmúlt világba kalauzolt. Az alkotók fő törekvése láthatóan a klasszikus prózairó művéhez való hűség volt. Az alaptípusok sorozatában már-már megszokott „eredmény”: az írott mű drámai hatása szükségszerűen veszít erejéből, ha nem alakítják „filmés drámvá”.

Liebmann Béla felvétele

Markovits Bori és Borbás Gabriella a végzősök közül

Gádor Béla szatírja színházi „szereplés” után a képernyőre is eljutott, Litványi Károly jóvoltából. Bemutatása előtt jóindulatúan figyelmeztették a kedves nézőt: ne hogy megforduljon asszociációkra túlon-túl hajlamos fejében, hogy a szegény Vanek bácsival történetek manapság is megeshetnek. Hogy a karrieristák manapság is magas székig érhetnek stb. A kedves néző persze egyből tudta, hogy nem árt, ha tudatosan figyel és keresi a régi mese mai érvényességének bizonyítékait. Mi tagadás — a nézőnek tökéletesen igaza van. Most is szatíra Gádoré, most is kemény, és ha az ábrázolt jelenségek, alakok valóságos hasonmásait jobban ismerték is az 1958-beli nézők, azért a maiak is tudnak egyet-mást mondani. Pláne, ha előre figyelmeztetik őket: ez nem lenne szép tőlük. És ha olyan színészi alakítás segíti őket, mint *Feléki Kamilé*. Másképpen persze, de ugyan csak jelenünk dolgairól beszél. *Kertész Ákos* prózája is. A *Névnep* szintén színpadról került a televízióba, szükségszerűen megrövidült formában. Az író és Szabó E. István sikerült beszélgetésével kiegészülve nemcsak elegendő információt adott az alkotó valóságzemléletéről, művészi törekvéseiről, hanem azt is, amit társaitól gyakran számon kérünk: a művészet eszközeivel segítséget gyorsan változó életünk megértéséhez, önmagunk megismeréséhez.

Ha összevetést teszünk a tévéjátékokkal, a riportok megint „győztek”, hiszen nem felejthetjük, hogy eddig csupa átdolgozásról volt szó. A *Szüzműd a Balatonnál*, a *Hivatása: rendőr* és a tatabányai Bányász Színpadot bemutató műsor olyan valódi tévés perceket produkált, hogy jobbat nem kívánhatunk. Egy-egy megoldást, témaválasztást „telitalálatot” tanítani lehetne.

Kell-e időszerűbb téma az amatőr színjátszásnál? A *Jelentés* című tudományos-kulturális figyelt pontosan szerkesztett, okos, lényegre koncentráló, műsorjelleget adása úgy tudta átfogni az „amatőr-kérdés” lényegét, hogy a témában legilletékesebb színpadtagok egyúttal személyes ismerőseinké váltak. Ide kívánczolunk néhány szó a végzős főiskolások estjéről, bár aligha lehet bármelyik emlegetett műfajcsaládba besorolni ezt a keverékműsort. Mindenkit érdekel azonban, milyenek a legújabb színészek, és ezen túl érdekes különbségek fedezhetők fel bemutatójuk és az amatőrök között. Kazimir Károly osztályából mindenki énekelt is, táncolt is, szavalt is, te-

hát modern, sokoldalú színészként, több szerepben bemutatkozott. A nevük is mindig megjelent, mégis kevésbé ismertük meg őket, mint a tatabányaiakat. Egyszerűen azért, mert a tehetőség ígértét nyújtó produkciók mellett olyan számokat is bemutatnak, amelyek alapján a mesterkedtség kedvelőinek, rossz ízlésű, bizonytalan ítéletű embereknek tartanánk őket. Nem tartjuk, mert ez a műsor nem jogosíthat ilyen általánosításokra, nem alkalmas a végzősök valódi megismerésére. Szintén a gazdaságos, a mondánivalónak leginkább megfelelő szerkesztést dicsérhetjük elsősorban a rendőrökről szóló riportfilmmel, Pomeszki György és Széles Zoltán alkotásával kapcsolatban. Meggyőző logikájú beszélgetéssorozat után lett

nyilvánvaló, hogy valóban hivatás a rendőri foglalkozás. Nem volt híján a film nem mindennapos, érdekes történeteknek, egyéni arcok is felvillantak. Legkevésbé választott a balatoni riport a műfajban elengedhetetlen kérdésekre: mit akar mondani, kinek, milyen céllal? Valamitől óvják a riporterek a magyar tengerhez magányosan induló fiatalokat, de nem derült ki egyértelműen, mitől? A spontán beszélgetések, az életszerűség varázsa viszont ebben a filmben volt a legerősebb. Így adnak maradandóbb képeket számunkra az elkapott pillanat művészeti, a riporterek, mint az általánosabb érvényű sorokat gyakran nehezkeseen közvetítő, azokat nem mindig „képre fogalmazó” adaptálók.

Sulyok Erzsébet

Műszaki próba, statisztaválogatás

A hét végére valódi színpadi hangulat kerekedett a Dóm téren. A Mózés díszletei már állnak a színpadon, szombat este volt az első műszaki próba. A hatalmas, nehezen mozgatható „tragédiafalak” között a színes fények villódzása már a próbák és az előadások hangulatát idézte, reflektorok pásztázták a teret és a színpadot.

Érdekes, újszerű megoldással hatalmas tülkvásznat feszítenek a díszletek mögé, erre vetítik majd a tragédia különböző színeinek hátterét. A mindentudó, kipróbált szakembergárdának nem okoznak gondot a technikai megoldások. A sikeres próba biztosíték arra, hogy zavartalanul gyönyörködhesünk majd az előadások színpompájában, technikai megoldásaiban is. Vasárnap este sorakozott fel először a színpad előtt a statisztáit válogató népes serege. Jóval többen a szükségesnél, hiszen a Mózés-előadásokhoz nem vesznek fel sok statisztát. A közel száz közreműködő között találkoztunk majd a budapesti Nemzeti Színház stúdiója és a szegedi Egyetemi Színpad tagjaival. A vasárnap összesereglett szegedi fiúk-lányok közül most a fiúk jártak jobban, hiszen összesen csak három kislány „kellett”. Rajtuk kívül három kislány és tíz fiú, tizen- és huszoneves statiszták áll majd munkába szombaton, az első próba napján. Már-már az a ténnyel, mert a munka azon nyomban, ott a helyszínen elkezdődött. A felvett statiszták magnóról hallgatták végig az előadást. János Zsuzsa, a Ságvári gyakor-

Acs S. Sándor felvétele

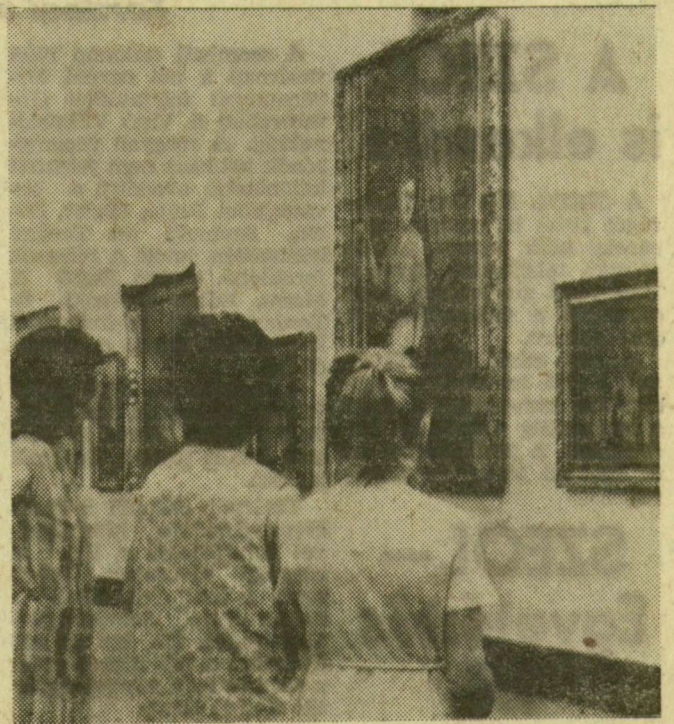
A kiválasztottak — eligazításon

ló iskola apró termetű hetedikes tanulója fel is sóhajtott, amikor elhelyezkedett a klubban: „Szegény apukám! Várhat.” A tér pedig ismét elnéptelenedett, de új reményekkel indult hazafelé, akít

Kiállítási napló Festmények Lucs Ferenc gyűjteményéből

Negyedik kiállítását rendezte meg az 1969-ben — az országban elsőként — alakult Szegedi Műgyűjtők Klubja a Bartók Béla Művelődési Központban. Sajtós és nemes feladatot tűztek maguk elé a klub tagjai, amikor elhatározták, hogy évenként egyszer, a Szegedi Ünnepi Hetek ideje alatt a nagyközönség elé tárják „az elzárt szobák kincseit”, felvonultatják a birtokukban levő alkotásokat, a magyar művészettörténet csupán albumokból, vagy reprodukciókból ismert remekait, erősítik művészek és gyűjtők, alkotók és mecénások kapcsolatát.

Az eddig kollektív tárlatok után újszerű kiállítással jelentkezett a klub: egyetlen gyűjtemény reprezentatív alkotásait mutatja be: *Lucs Ferenc gyűjteményének ötven darabját*. Ez az ötven alkotás érdeklődésűen tárja fel azt az utat, melyet a magyar piktúra az utóbbi száz esztendőben megtett. *Szinyei Merse* Pál Madárdal című képétől merészen húzódik az ív, *Bernáth Aurél* költői Csónakázó-jáig. Olyan neves alkotók és művek sorakoznak a paravánokon, mint *Abánovák* Vilmos dekoratív temperaképei, köztük egyik fő műve, a *Fellépés előtt*; *Kosztay József* ragyogó színvilágú, mély tónusú olajképei, a *Ruhaszárítás*, a *Tanya*, a *Virágszendélet* című vászna, valamint portréi. Megtalálhatjuk a Lucs-gyűjteményben *Szönyei István* pasztellszínekkel megoldott festményeit, és *Nagy István* pasztelljeit; *Tornyai János* nagyvonalú tanyaképet; *Rippl Rónai József* és *Vasary János* posztimpreszcionizmusból kinövő alkotá-

A tápéi Nyilasy-kiállítás részlete

sait; *Rudnay Gyula* történelmi levegőjű életképeit; a magányos csillag *Mednyánszky László* két tájképet, és folytathatnánk a sort. Köszönet ezért a kiállításért elsősorban a gyűjteményét e néhány hétre kincscső bocsátó Lucs Ferenc műgyűjtőnek. Szelesi Zoltánnak, a kiállítás rendezőjének és az ötletből immár negyedik alkalommal kiállítást produkáló Szegedi Műgyűjtők Klubjának. Lucs Ferenc műgyűjteményének bemutatása új értékeket fedeztetett fel a közönséggel, intím közelségbe engedti a nézőt a magyar képzőművészet nagy alakjainak ragyogó alkotásaihoz.

Nyilasy Sándor- emlékkiállítás

Száz esztendeje, 1873-ban született Nyilasy Sándor, a lírai vénájú szegedi festő, a tápéi népelet minden színének-pompájának, gazdagságának megörökítője. Születésének századik évfordulójára kiállítást rendeztek műveiből, az ihlető és szerető környezet, Tápé művelődési otthonában a szegedi Móra Ferenc Múzeum törzsanyagából és a Szegedi Műgyűjtők Klubja tagjainak Nyilasy-képeiből. Közel ötven alkotást szemlélhetünk Nyilasy Sándor festőművész poétikus világát. Képeinek szereplői — ahogyan *Likay Károly* fogalmazta — „...Tápé legényei, lányai, munkás-földművesek. Látjuk képein, amint kimennek a határba, amint hazajönnek, amint nézegetik a vetést, mint gyűjtik az éleket. Látjuk vasárnapi pihenőjüket, amint beszélgetnek az öregek a ház előtti padon, a fiatalok egy akácfa árnyékában, vagy tánca kerekedve. Élénk verőfény élteti a tájat, vagy barátságos, csöndes alkonyat borul a falura. Ebben a környezetben folyt le az élete, ebből szedezette ki azokat a helyzeteket és jeleneteket, amelyek érzésvilágának leginkább megfeleltek. S miután zavartalanul élhetett művészetének, művészeté is zavartalanul derűs.”

Mintha mindig sütné a nap Nyilasy képein. A kellemes pillanatokat keresi, az örömteli perceket örökíti

meg. Képeiről számuzi a bönrongós hangulatokat, a sötét színeket. Képeinek címei csak ürügyek arra, hogy a népviseletbe öltözött lányok és legények együtteséből, a tápéi fehérre meszelt házak falaiból, rávetődő árnyékokból és lombokból, vagy éppen a Tisza-parti táj egy-egy részletéből derűs és színekben gazdag képeket varázsoljon.

Néprajzi kincsek — Intarziavázlat

Azt gondolná az ember, szinte semmi köze sincs egymáshoz a sajtóház művészklubjában tegnap megnyílt néprajzi kiállításnak, és az egyik falat beborító hatalmas intarziakép-vázlatnak, mely *Dér István* festőművésznek a kecskeméti tanácsháza nagytermébe készült intarzia faliképeinek vázlatát. A figyelmesebb szemlélő azonban ráakadhat a közös vonásokra...

A Móra Ferenc Múzeum néprajzi kincseinek száma több ezerre rúg. Sok-sok néprajzi tárgy gyűlt össze Tömörkény első bejegyzése óta. Ebből a hatalmas néprajzi anyagból válogatta *dr. Juhász Antal* a sajtóház művészklubjában bemutatásra kerülő anyagot.

„Sipos Jánosé, 1846”. „A Szalaji Péteré anno 1840” — hirdetik gazdáik nevét a falitűk, de hirdetik készítőjük gazdag és kifogyhatatlan fantáziáját, harmonikus színvilágát, ötletességét. Ezek a csodálatos falitűk a kiállítás legmegragadóbb darabjai. Festett, faragott díszítései száz évvel ezelőtt élt hőseink díszítőkészségéről, ízlésvilágáról vallanak. Mint a mángorlók, pipatóriumok, virágokkal telivarázolt cse-reptányérok, faragott és festett tükrösök, mézeskalácsnegatívok is formavirtuozitásról, fantáziagazdagságról tanúskodnak.

S ezen a ponton — stilizációban, formakincsben, motívumgazdagságban és fantáziaszárnyalásban, az anyag szigorú törvényein, és meghatározó határain belüli változatosságban — találkozunk e népművészeti alkotások *Dér István* nagy értékű intarziájának vázlatával.

Tandi Lajos